

Lærermateriale

Faktuelle oplysninger:

Johannes Larsen blev født 1867 i Kerteminde. Hans far var storkøbmand, skibsredder og ejer af et skibsværft. Familien var i løbet af Johannes Larsens barndom og ungdom velhavende.

Flere af Johannes Larsens ældre familiemedlemmer var malere, og en af dem – en onkel ved navn Johan Peter Bless – blev tidligt opmærksom på, at Johannes allerede som seksårig var i besiddelse af et stort talent for at tegne og male. Onklen begyndte derfor på privat basis at give drengen tegneundervisning, og han overbeviste forældrene om, at Johannes Larsen i stedet for at overtage købmandsforretningen skulle uddannes indenfor malerkunsten.

Johannes Larsen blev efterfølgende som stor dreng optaget på Kristian Zahrtmanns private malerskole i København.

Efter endt uddannelse ved denne skole flyttede Johannes Larsen hjem til forældrene i Kerteminde.

Alhed Warberg

Alhed Warberg, som Johannes Larsen senere blev gift med, voksede som datter af en godsforvalter op på herregården Erikshåb under grevskabet Muckadell mellem Faaborg og Odense. Alhed og hendes mange søskende havde forældre, som fandt det væsentligt at give børneflokket en både fri og kulturelt orienteret opdragelse. Børnene modtog således i løbet af deres opvækst undervisning indenfor både musik og billedkunst. Fritz Syberg, som senere blev kendt som en fremtrædende person indenfor det, man kalder "Fynbomalerne" eller "Fynboerne", underviste Alhed og hendes søskende i tegning og maleri i sommerhalvårene, mens de stadig boede i barndomshjemmet, og Fritz Syberg var studerende ved diverse kunsthøjskoler i København.

Alhed og Johannes

Alhed Warberg og Johannes Larsen mødtes første gang ved en udstilling i København i 1890'erne. De blev forlovet, og efter nogle år (Johannes Larsen måtte sikre sig, at han kunne forsørge sin kommende hustru), blev de i 1898 gift.

I de første år derefter boede parret i en lejlighed i Kerteminde og derefter i et hus, som Johannes Larsens forældre ejede. I 1901 gik ægteparret i gang med at bygge deres villa på Møllebakken. Her kom ægteparret til at bo og tilbringe deres liv sammen, indtil Alhed Larsen døde i 1927 og Johannes Larsen i 1961.

Parret fik sammen to sønner: Andreas (kaldet Puf) og Johan (Lysse).

"Puf" og hans kone, Else, boede i villaen på Møllebakken sammen med Johannes Larsen – også efter Alheds død - og deres tre børn (Johannes Larsens børnebørn) voksede op på dette sted i en nær relation til deres farfar.

Et af Johannes Larsens børnebørn, Jeppe Larsen, gik i sin farfars fodspor og blev maler. Hans to søstre, Ane og Thora, valgte i deres voksenliv andre erhverv.

Fynboerne

Johannes Larsen, Fritz Syberg, Peter Hansen og de andre kunstnere, som vi i nutiden kender som "Fynboerne", valgte ikke selv at få dette prædikat sat på sig. De har heller ikke meget andet tilfælles, end at de alle oprindeligt kommer fra Fyn og blev udlært på Kristian Zahrtmanns Frie Studieskoler.

En fællesnævner er dog, at Fynboerne i deres billeder var koncentreret omkring de virkelighedsnære skildringer af de lokale miljøer, som de oplevede i og omkring hjemmet – i markerne og naturområderne og i og omkring de hjemlige omgivelser.

"Fynboerne" kom i denne sammenhæng i en konflikt, som udmøntede sig i en avisdebat eller –fejde i 1907 (den såkaldte Bondemalerstrid), i hvilken de symbolistisk orienterede malere med Harald og Agnes Slott-Møller m.fl. i spidsen angreb Fynboerne for at være "åndsløse" "træskomalere" uden sans for, at kunsten burde tjene et højere formål og eksempelvis gøre opmærksom på åndelige og mere transcendent dimensioner i tilværelsen.

Johannes Larsen og dyrene

Johannes Larsen fortæller i sine erindringer, at han som barn skød en gråspurveunge med sin slangebøsse. Da han fik den op i hånden, og den varme fugl lukkede øjnene, strakte benene og døde, græd han og brændte slangebøssen.

Senere, i 80erne (fra 13årsalderen) lavede han en samling af fugleskind, udstoppede fuglehoveder og tørrede fugleben – bl.a. fra de fugle, familien spiste. Og stuepigen kom en dag med hovedet af en sangsvane, mens familien sad og spiste. JL blev så betaget af synet, at han ikke kunne spise mere.

Maleren Johan Peter Bless, som var Johs. Larsens morbror, flyttede i 1877 til købmandsgården i Kerteminde, og drengen lånte farver og lærreder af ham. Johs. Larsens første dyreportræt forestiller en kattekillling (Faaborg Museum ejer det), og Johannes Larsen lavede det som 10årig. Desuden lavede han som barn fugletegninger.

1896 havde Johannes Larsen, som nu var 19 år, en hættemåge, som boede under sofaen på hans værelse.

I samme periode begyndte Johannes Larsen at gå på jagt både i skovene i Sverige, hvor familien ejede et par gårde, og i Danmark.

Et område, hvor Johannes Larsen holdt meget af at male natur og fugle, var Filsø ved Varde. Det var dengang Danmarks næststørste sø. Han kom dertil første gang i 1913 og opholdt sig derefter på stedet flere uger hvert år, indtil søens ejer besluttede sig for at afvande den. Johannes Larsen malede flere af sine meget store fuglebilleder netop ved Filsø. I vore dage er søen via naturgenopretning delvist gendannet. Johannes Larsen havde altid selv mange dyr: jagthunde, høns og fugle i bur. På et tidspunkt havde han også en påfugl (Harald) og en sæl. I to omgange havde Johannes Larsen tamme oddere, som boede i haven ved villaen. Da Alhed var død, omdannede Johannes Larsen hendes vinterhave/drivhus til volièr.

Johannes Larsens træsnit og bogillustrationer

Det er ikke mindst som grafiker og illustratør, Johannes Larsen er blevet folkeeje. Han har efterladt sig en meget stor mængde træsnit, særligt med fuglemotiver, bl.a. til Steen Steensen Blichers Trækfuglene, der udkom i 1914. Træsnittene her er nogen af Johannes Larsens første, og de opfattes i dag som et hovedværk i dansk illustrationskunst. Blandt hans produktion af træsnit er også en del i større format, af eksempelvis edderfugle og lettende svaner ved Filsø. Johannes Larsen har i øvrigt illustreret adskillige bøger, bl.a. de islandske sagaer, værker af H.C. Andersen og Johannes V. Jensen samt Achton Friis' De Danskes Øer. Men på grund af sin særlige evne for at gengive fugle præcist og ned til mindste detalje har han desuden illustreret flere ornitologiske bøger.

Portrætter

Johannes Larsens onkel Johan Peder Bless var portrætmaler, og han opdagede tidligt Johannes Larsens malertalent. Oprindeligt planlagde Johannes Larsen en karriere som portrætmaler som sin onkel, og i Johannes Larsens villa og værksted hænger flere af Johan Peder Bless' og Johannes Larsens portrætter. Men villa og værksted rummer også portrætter af andre kunstnere, heriblandt af Johannes Larsens søster, Christine Swane og hendes mand Sigurd Swane, Albert Naur og Karl Isakson. Det er portrætter, som varierer i stil og udtryk, fra Johan Beder Bless' guldalderportrætter til portrætter i mere moderne og ekspressionistisk stil af bl.a. Sven Havsteen-Mikkelsen.

Museet

Johannes Larsen Museet omfatter Alhed og Johannes Larsens smukke villa, som stort set er bevaret intakt, efter at museet fik mulighed for at åbne den for offentligheden i 1986.

I 1991 blev det muligt at opføre en særudstillingsbygning. I denne bygning vises værker af Johannes Larsen, Fritz Syberg og andre af de fremtrædende Fynbomalere. Da Johannes Larsen Museet i 2001 fik endnu en særudstillingsfløj, gav det museet mulighed for at arrangere særudstillinger med værker af kunstnere, som kunstnerisk set relaterer sig til Johannes Larsen, Fritz Syberg og de "øvrige Fynboer". Johannes Larsen Museet har således igennem de sidste år præsenteret diverse udstillinger med fokus på fugle, jagt-scener og andre temaer, som man fra museets side finder relevante i forhold stedets ånd og historie.